

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 5 Sub. Code :

1	0	6	6	4
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	2
---	---	---	---

Bachelor of Arts (FYUP) 2nd Semester
(2055)

ECONOMICS (In all Mediums)

Paper : Introduction to Environmental Economics

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 45

Note :— There are **FIVE** questions in all. The first question is compulsory comprising **EIGHT** short answer type questions and the candidates are required to attempt any **FIVE** questions. Rest of the paper contains **TWO** units comprising long questions. Each unit contains **TWO** questions and the candidates are required to attempt **ONE** question from each unit.

1. Attempt any **FIVE** of the following short answer type questions :
- (1) What are the Public Goods ?
 - (2) How externalities can be managed with taxes ?
 - (3) Can we manage externalities with subsidies ?
 - (4) What is negative externality ?
 - (5) What is sustainable development ?
 - (6) What are the environmental ethics ?
 - (7) What are common property resources ?
 - (8) Briefly discuss Environmental Protection Act, 1986.

5×3=15

UNIT-I

2. Explain the Coase theorem in detail. Also give the limitations of Coase theorem. 15
3. Write notes on :
 - (a) Discuss the inter-linkage between environment and economy.
 - (b) What are the environmental externalities in Production and Consumption ? 7+8=15

UNIT-II

4. How do the issues of open access and public good problems contribute to pollution and resource degradation ? What economic mechanisms can effectively address these issues ? 15
5. How do the contemporary Indian life-styles of consumerism and issue of waste management contribute to environmental degradation ? What are the possible remedial measures for addressing such issues ? 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्न हैं। पहला प्रश्न अनिवार्य है जिसमें आठ लघु उत्तरीय प्रश्न हैं और उम्मीदवारों को कोई भी पाँच प्रश्न हल करने होंगे। पेपर के बाकी हिस्से में दो यूनिटें हैं जिनमें दीर्घ प्रश्न हैं। प्रत्येक यूनिट में दो प्रश्न हैं और उम्मीदवारों को प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न हल करना होगा।

1. निम्नलिखित लघुउत्तरीय प्रश्नों में से कोई पाँच प्रश्न हल करें :
 - (1) सार्वजनिक वस्तुएँ क्या हैं ?
 - (2) करों के साथ बाह्यताओं का प्रबंधन कैसे किया जा सकता है ?
 - (3) क्या हम सब्सिडी के साथ बाह्यताओं का प्रबंधन कर सकते हैं ?
 - (4) नकारात्मक बाह्यता क्या है ?
 - (5) सतत विकास क्या है ?
 - (6) पर्यावरणीय नैतिकता क्या है ?

(7) सामान्य संपत्ति संसाधन क्या हैं ?

(8) पर्यावरणीय संरक्षण अधिनियम, 1986 पर संक्षेप में चर्चा करें।

5×3=15

यूनिट-1

2. कोस प्रमेय की विस्तार से व्याख्या करें। कोस प्रमेय की सीमाएँ भी बताएँ। 15

3. निम्नलिखित पर नोट लिखें :

(a) पर्यावरण और अर्थव्यवस्था के बीच अंतर-संबंध पर चर्चा करें।

(b) निर्माण और क्षय में पर्यावरणीय बाह्यताएँ क्या हैं ?

7+8=15

यूनिट-II

4. खुली पहुँच और सार्वजनिक अच्छी समस्याओं के मुद्दे प्रदूषण और संसाधन क्षरण में कैसे योगदान करते हैं ? कौन से आर्थिक तंत्र इन मुद्दों को प्रभावी ढंग से हल कर सकते हैं ? 15

5. उपभोक्तावाद की समकालीन भारतीय जीवन-शैली और अपशिष्ट प्रबंधन का मुद्दा पर्यावरणीय क्षरण में कैसे योगदान देता है ? ऐसे मुद्दों को हल करने के लिए संभावित उपचारात्मक उपाय क्या हैं ?

15

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- कुल पੰज ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਲਘੂ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਯੂਨਿਟਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੀਰਘ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਲਘੂ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

(1) ਜਨਤਕ ਵਸਤੂਆਂ ਕੀ ਹਨ ?

(2) ਟੈਕਸਾਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

- (3) ਕੀ ਅਸੀਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?
- (4) ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਬਾਹਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
- (5) ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ ?
- (6) ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (7) ਆਮ ਜਾਇਦਾਦ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹਨ ?
- (8) ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

5×3=15

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਕੋਏਸ ਪ੍ਰਮੇਯ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਕੋਏਸ ਪ੍ਰਮੇਏ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵੀ ਦਿਓ। 15
3. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
 - (a) ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
 - (b) ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਖਪਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਬਾਹਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

7+8=15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਪਤਨ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ? ਕਿਹੜੇ ਆਰਥਿਕ ਢੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ? 15
5. ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪਤਨ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ? ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਭਾਵੀ ਉਪਾਅ ਕੀ ਹਨ ? 15